

Hollola

OSALLISUUSOHJELMA

2025-2029

SISÄLLYS:

1. JOHDANTO
2. OSALLISUUDESTA KÄSITTEENÄ
3. TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS

   OSALLISUUDESTA LUKUINA
   - LAPSET JA NUORET
   - TYÖIKÄISET
   - IKÄÄNTYNEET

4. OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN EDELLYTYKSET
5. OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN OSA-ALUEET
6. TOIMEENPANO JA SEURANTA
7. YHTEENVETO

Liitteet: 1. Osallisuuden suunta - työkalu palvelualuerajat ylittävän yhteistyön suunnitteluun ja mallintamiseen

Tahtotilana osallisuuden kokemuksen vahvistaminen.

OSALLISUUS OSANA KUNTASTRATEGIAA:

”Arvostamme toistemme näkemyksiä, osaamista ja erilaisia toimintatapoja. Toimimme inhimillisesti, tasapuolisesti, avoimesti ja osallistavasti. Huomaamme hyvän ja sanomme sen ääneen. Kuuntelemme, olemme läsnä, kohtaamme ja vaihdamme näkemyksiä arvostavalla tavalla.”

#SinunLuontosiMukainen
#OsallisuuttaHollolassa

Hollola

JOHDANTO

Tällä Hollolan kunnan osallisuusohjelmalla halutaan rakentaa yhteistä kieltä, rakenteita ja suuntaa monialaiselle yhteistyölle kuntalaisten osallisuuden edistämiseksi. Ohjelman tietoperustaksi on koottu ikäryhmittäin kansallisia seurantaindikaattoreita, joilla voidaan katsoa olevan yhteys osallisuuden edellytyksiin ja toteutumiseen kunnassa. Lisäksi tietoa Hollolan kuntalaisten osallisuuden kokemuksista on kerätty osana Päijät-Hämeen hyvinvointikyselyä, tutkimustietoon perustuvaa **osallisuusindikaattoria** hyödyntäen.

Osallisuus voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen:
1. osallisuus omassa elämässä,
2. yhteisöissä ja vaikuttamisessa sekä
3. osallisuus yhteisestä hyvästä.
Osallisuuden kokemuksilla on tutkitusti vaikutuksia yksilön hyvinvointiin ja sen on todettu olevan yhteydessä muun muassa:

- **elämän merkityksellisyyteen,**
- **yhteisöllisyyteen sekä**
- **mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan elinympäristöönsä.**

Kunnalla on lakisääteinen tehtävä edistää asukkaidensa osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Osallisuutta vahvistetaan yhteistyössä hallinto- ja palvelurajat ylittäen esimerkiksi **järjestöjen, yhteisöjen, yritysten, seurakunnan ja hyvinvointialueen kanssa.**

Hollolan kunnan edellisen osallisuusohjelman (2020) tavoite #OsallisuusTavaksi peräänkuulutti toimintakulttuurin muutosta sekä toteutumisen pitkäjänteistä seurantaa ja arviointia. Osallisuusohjelmalla 2025 vastataan tuolloin asetettuun tavoitteeseen sovittamalla osallisuuden edistäminen osaksi kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seurannan rakenteita, tunnistamalla osallisuuden edistämisen mahdollisuudet arjessa ja vahvistamalla yhteistyön edellytyksiä.

Osallisuutta vahvistetaan Hollolassa osana **hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelua** ja sitä ohjaavat **lainsäädäntö** sekä **kuntastrategia.**

Näitä kehitämme!
OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN OSA-ALUEET:

Vaikuttamisen väylät.

Kaikille avoimet tilat.

Luonto osana osallisuutta.

Osallisuus osana hallintoa.

Työllistymisen tuki.

Digiosallisuuden edistäminen.

Hollola

OSALLISUUTTA ON...

VAIKUTTAA OMAAN ELÄMÄÄNSÄ JA ITSELLEEN TÄRKEISIIN ASIOIHIN.

ELÄÄ OMANNÄKÖISTÄ ELÄMÄÄ.

YHTEISÖLLISYYS JA YHTEISESTI TUOTETTU HYVÄ.

MAHDOLLISUUS TEHDÄ YHDESSÄ HYVÄÄ MUILLE.

Osallisuuden kokemuksilla tutkitusti vaikutuksia yksilön hyvinvointiin.

osallisuus OMASSA ELÄMÄSSÄ

osallisuus YHTEISÖISSÄ JA VAIKUT-TAMISESSA

osallisuus YHTEI-SESTÄ HYVÄSTÄ

(THL 2023)

Hollola

OSALLISUUTTA ON...

KUNTALAKI 5 luku 22 §

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:
1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja;
2) selvittämällä asukkaiden ja kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti asuvien tai oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
4) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun;
5) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Hollola

TOIMINTAYMPÄRISTÖN kuvaus:

Pinta-ala 727 km2

OSALLISUUS-INDIKAATTORI

78 /100 PÄIJÄT-HÄMEEN HYVINVOINTIKYSELY 2024

36 % perheistä on **lapsiperheitä** 2024

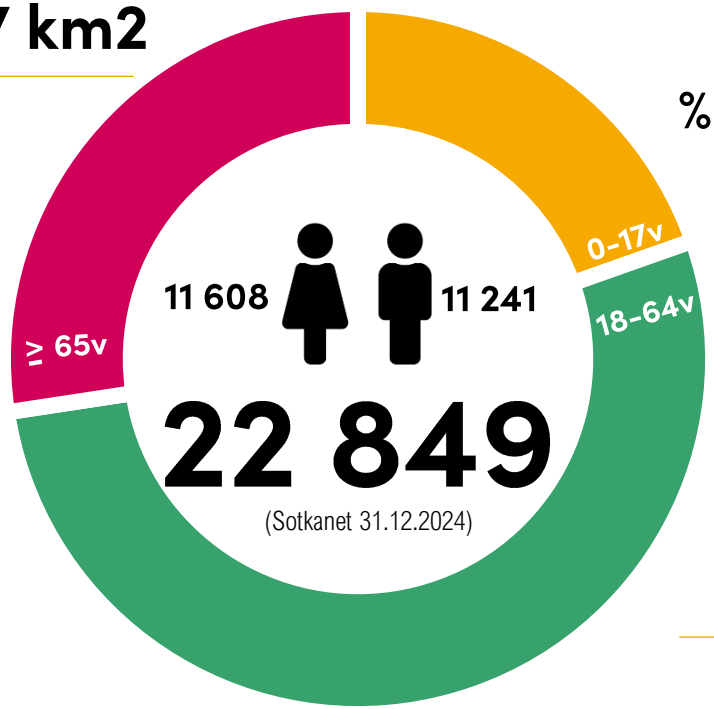

TYÖTTÖMÄT, % TYÖVOIMASTA 2024 **8 %**

KOULUTUS-TASO

korkein Päijät-Hämeessä

Koulutustasomittain 380 2024

[Lisätietoa osallisuusindikaattorista]

Hollola

Osallisuudesta

LUKUINA LAPSET JA NUORET

Harrastaa jotakin ainakin kerran viikossa. (2025)

79 %
4. ja 5. luokka
KOKO MAA: 85 %

76 %
8. ja 9. luokka
KOKO MAA: 80 %

TYTÖISTÄ
18 %
POJISTA 12 %

8. ja 9. luokalta koki osallisuutensa **erittäin heikoksi.** (2023)

KOKO MAA tytöt: 17 %, pojat: 8 %

Nuorisotyöttömiä
18 – 24 v työvoimasta.
(2024)

11,1 %
KOKO MAA: 13,2 %
PÄIJÄT-HÄME: 16,1 %

8. ja 9. luokalta tuntee itsensä **yksinäiseksi** (2025)
KOKO MAA
tytöt: 18 %, pojat: 7 %

TYTÖISTÄ
26 %
POJISTA 10 %

11 %
KOKO MAA: 8 %

Ei yhtään **läheistä ystävää** 8. ja 9. luokan oppilaista. (2025)

49 %
KOKO MAA: 39 %

Opettajat eivät ole kiinnostuneita **oppilaan kuulumisista**, 8. ja 9. luokan oppilaista. (2025)

36 %
KOKO MAA: 27 %

Opettajat eivät rohkaise **mielipiteen ilmaisuun** oppitunnilla.
8. ja 9. luokan oppilaista.
(2025)

Ei koe olevansa tärkeä osa **koulu- eikä luokkayhteisöä.** (2023)

6 %
4. ja 5. luokka
KOKO MAA: 4 %

19 %
8. ja 9. luokka
KOKO MAA: 14 %

VARHAISKASVATUKSESSA OLEVIEN LASTEN LUKUMÄÄRÄ
951
(Opetushallitus, Vipunen 2024)

SUURI OSA LAPSISTA KOKEE, SAAVANSA TEHDÄ PÄIVÄKODISSA JA ESIOPETUKSESSA TYKKÄÄMIÄÄN ASIOITA JA HEILLÄ ON KAVEREITA.

(Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen seudullinen arviointi 2025)

LASTEN PIENI-TULOISUUSASTE
(2024)
9,8 %
KOKO MAA: 13,8 %
PÄIJÄT-HÄME: 16,5 %

Hollola

TILASTOTIETOA VÄESTÖN TERVEYDESTÄ JA HYVINVOINNISTA: https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index

Osallisuudesta

LUKUINA TYÖIKÄISET

KOULUTUS-TASO

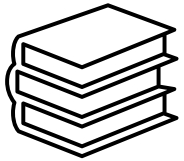

korkein Päijät-Hämeessä

Koulutustasomittain 380 (2024)

KOKO MAA: 399
PÄIJÄT-HÄME: 355

8 %

Työttömiä työvoimasta. (2024)

KOKO MAA: 11 %
PÄIJÄT-HÄME: 13 %

Pitkäaikaistyöttömät työttömistä. (2024)

32 %

KOKO MAA: 34 %
PÄIJÄT-HÄME: 35 %

55 %

Äänestysaktiivisuus **kuntavaaleissa.** (2025)

KOKO MAA: 54 %
PÄIJÄT-HÄME: 52 %

54 %

Äänestysaktiivisuus **hyvinvointialuevaaleissa.** (2025)

KOKO MAA: 52 %
PÄIJÄT-HÄME: 50 %

OSALLISUUS-INDIKAATTORI

78 / MAX. 100

PÄIJÄT-HÄMEEN HYVINVOINTIKYSELY 2024

5 %

Toimeentulotukea saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä. (2024)

KOKO MAA: 7 %
PÄIJÄT-HÄME: 9 %

72 %

Äänestysaktiivisuus **eduskuntavaaleissa.** (2023)

KOKO MAA: 69 %
PÄIJÄT-HÄME: 66 %

283

Rekisteröityneiden **yhdistysten määrä.**
(Patentti- ja rekisterihallitus 2025)

42

Yhdistystä **Lähellä.fi** verkkopalvelussa. (2026)

Kunnalta **avustusta** saaneiden yhdistysten määrä.
(Hollolan vapaa-aikapalvelut 2025)

48

TOIMINTA-AVUSTUSTA, TUOTANTOTUKIAVUSTUSTA SEKÄ YHTEISTYÖSOPIMUKSEEN PERUSTUVAA AVUSTUSTA SAANEIDEN YHDISTYSTEN MÄÄRÄ YHTEENSÄ.

Hollola

TILASTOTIETOA VÄESTÖN TERVEYDESTÄ JA HYVINVOINNISTA: https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index

Osallisuudesta

LUKUINA IKÄÄNTYNEET

27 % 65 v täyttäneiden osuus väestöstä. (2024)

VÄESTÖENNUSTE 2030

30 % 65 v täyttäneiden osuus väestöstä. (2024)

Huoltosuhde
KOKO MAA: 62
PÄIJÄT-HÄME: 72

76

alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä sataa 15 - 64-vuotiasta (työikäistä) kohti. (2024)

75 v täyttäneistä asuu yksin. (2024)

40 %

KOKO MAA: 45 %
PÄIJÄT-HÄME: 48 %

7 % Itsensä **yksinäiseksi** tuntevien osuus **65 v** täyttäneistä Päijät-Hämeessä. (2024)

9 % Itsensä **yksinäiseksi** tuntevien osuus **75 v** täyttäneistä Päijät-Hämeessä. (2022)

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä. (2024)

0,9 %

KOKO MAA: 1,6 %
PÄIJÄT-HÄME: 1,3 %

30 %

65 v täyttäneiden aktiivisesti **järjestötoimintaan** tms. osallistuvien osuus Päijät-Hämeessä. (2020)

TILASTOTIETOA VÄESTÖN TERVEYDESTÄ JA HYVINVOINNISTA: https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index

Hollola

OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN edellytyksistä:

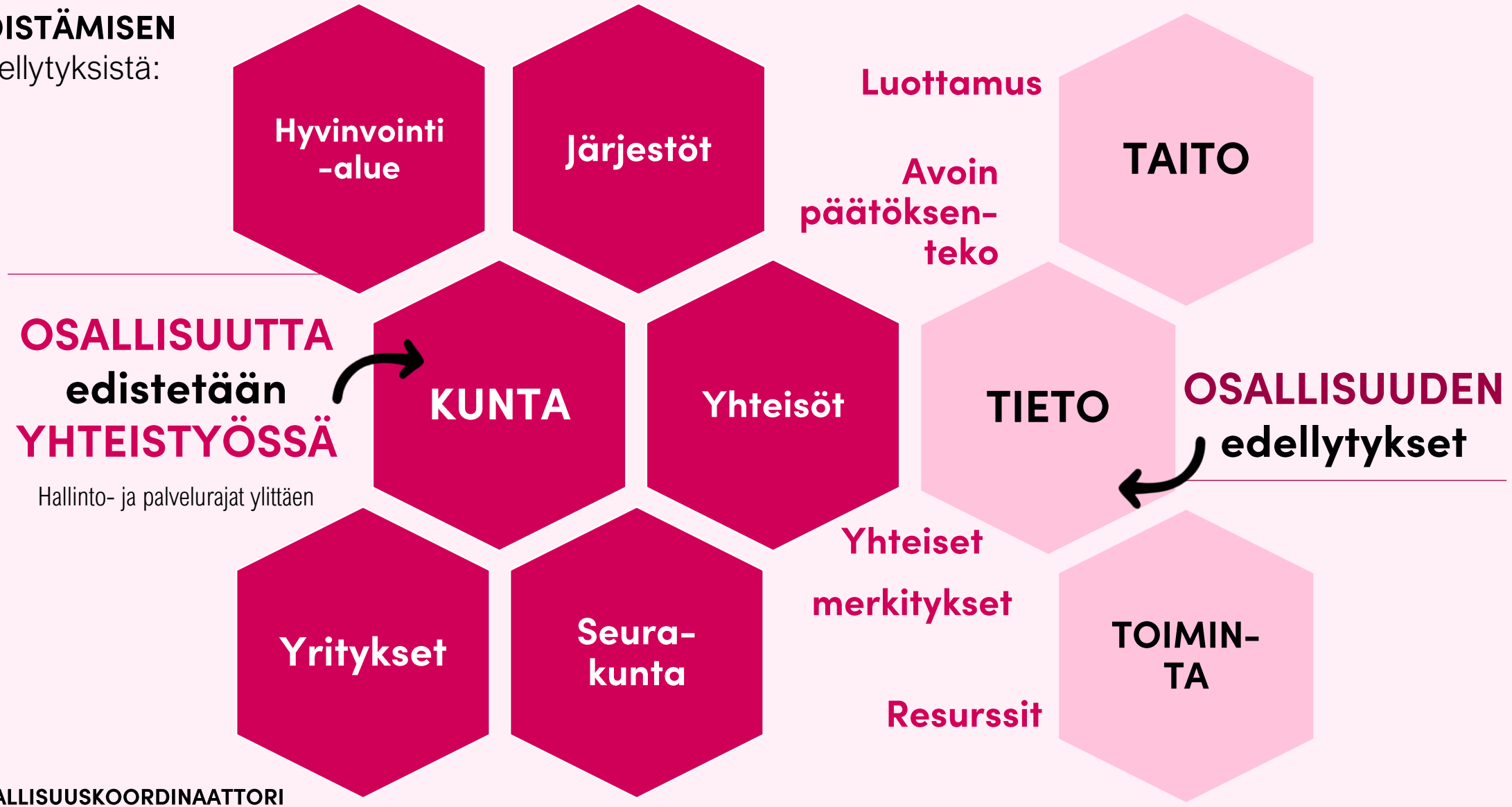

OSALLISUUSKOORDINAATTORI

1) Saattaa yhteen osallisuuden mahdollistavat toimijat ja ne aidot vaikuttamisen paikat kunnan päätöksen teossa ja kehittämisessä.
2) Arvioida, mahdollistaa ja tehdä tutuksi kunnan vaikuttamisen väylät ja kuulemisen keinot.
3) Nähdä ja tunnistaa olemassa olevien palvelujen ja eri toimijoiden yhteistyömahdollisuudet osallisuuden vahvistamiseksi. TARPEET + KEINOT

Hollola

Näitä kehitämme!

OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN OSA-ALUEET:

- Vaikuttamisen väylät.
- Kaikille avoimet tilat.
- Luonto osana osallisuutta.
- Osallisuus osana hallintoa.
- Työllistymisen tuki.
- Digiosallisuuden edistäminen.

Hollola

Vaikuttamisen väylät.

KÄYTÖSSÄ OLEVAT RAKENTEET ON TUNNISTETTU JA MALLINNETTU IKÄRYHMITTÄIN.	Monikanavaiset kuulluksi tulemisen mallit on käytössä ja niitä kehitetään asiakaslähtöisesti. Varmistamme ja vahvistamme heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien vaikuttamisen mahdollisuuksia.	2025-2029
VIESTIMME AVOIMESTI JA AJANTASAISESTI VAIKUTTAMISEN MAHDOLLISUUKSISTA ja TULOKSISTA. #VaikuttamisenPaikka	Kuntalaiskyselyitä ja kunnan vaikuttamis- ja palautekanavia kehitetään asiakaslähtöisesti.	2025-2029
EDISTÄMME DIALOGISUUTTA JA RAKENTAVAA KESKUSTELUKULTTUURIA.	Erätauko ja Skididialogi –toimintamallien osaamisen vahvistaminen ja jalkauttaminen.	2025-2026

Hollola

Kaikille avoimet tilat.

KUNTA TARJOAA MAKSUTTOMIA JA TURVALLISIA TILOJA KUNTALAISTEN JA PAIKALLISTEN YHDISTYSTEN KÄYTTÖÖN.	Yhteiskehitämme ja otamme käyttöön turvallisen tilan periaatteet.	2025-2026
HOLLOLAN KOHTAAMISPAIKKATOIMINTAA KEHITETÄÄN OSANA PERHEKESKUSTYÖTÄ.	Kunnassa toimii LAPE-yhteistyöryhmä, joka edistää lapsiperheiden kohtaamispaikkatoimintaa sektorirajat ylittävällä yhteistyöllä. LAPE yhteistyöryhmän toiminta on sitoutunutta, säännöllistä ja tavoitteellista.	2025-2029

Hollola

Luonto osana osallisuutta.

ILMASTOSUUNNITELMAN JALKAUTTAMINEN.	Osallisuus osana Hollolan ilmastosuunnitelman toimeenpanoa ja jalkauttamista.	2025-2029
SAAVUTETTAVAT JA KÄYTTÄJÄLÄHTÖISET LUONTOKOHTEET JA REITIT.	Reittien ylläpito: korjaustarpeet, rakenteet ja siisteys. Reittien kehittäminen asukaslähtöisesti (kysely). Viestintä ja opastus. Esteettömyys ja saavutettavuus.	2025-2029
VARHAISKASVATUKSESSA JA PERUSOPETUKSESSA MONTA LUONTOA OPINPOLKU.	Monta luontoa opintokokonaisuus rakennettu ja otettu käyttöön. Ulkoluokkapedagogiikka ja osaamisen vahvistaminen. Ympäristökasvattajat (+kestävän kehityksen työryhmä perustettu)	2025-2029
TEEMME TIIVISTÄ GEOPARK-VERKOSTOYHTEISTYÖTÄ.	Kunnassa toimii palvelualuerajat ylittävä Geopark-työryhmä. Geopark-viikot ja viestintä. Edistämme yritysyhteistyötä.	2025-2029

Osallisuus osana hallintoa.

OSALLISUUTTA EDISTÄVÄ TYÖ ON TUNNISTETTU, SUUNNITELMALLISTA JA VAIKUTTAVAA.	**Osallisuusohjelman tavoitteet viedään osaksi kunnan hyvinvointisuunnitelmaa ja seuranta kytketään samaan rakenteeseen.**	**Syksy 2025 >**
OSALLISUUTTA EDISTETÄÄN PALVELU- JA ORGANISAATIORAJAT YLITTÄVÄLLÄ YHTEISTYÖLLÄ.	**Määritellään ja kirkastetaan olemassa olevaa yhteistyörakennetta (esim. verkostokartta).** **Vahvistamme henkilöstön systeemistä työotetta sivistys- ja hyvinvointipalveluissa.** **Intraan suunnitellaan ja toteutetaan osallisuuden aineistopaketti henkilöstön osaamisen vahvistamiseksi ja osallisuustyön tueksi arjessa.**	**2025-2029**
OSALLISUUS OSANA TIEDOLLA JOHTAMISEN TOIMINTAKULTTUURIA.	**Toteutamme vaikutusten ennakkoarviointeja päätöksenteon tukena (eri sidos- ja väestöryhmien kuuleminen osana vaikutusten ennakkoarviointia). Tiedontuottaminen ja raportointi.**	**2025-2029**

Työllistymisen tuki.

TUKEA TYÖLLISTYMISEEN JA OSAAMISEN KEHITTÄMISEEN.	**Hollola tukee hollolalaisten työllistymistä ja osaamisen kehittämistä sekä Päijät-Hämeen työvoimapalvelujen että Hollolan omien työllisyyspalvelujen voimin. Työssäkäynti ja kouluttautuminen lisäävät yksilöiden osallisuuden kokemusta, ja osallisuuden näkökulma huomioidaan palveluja suunniteltaessa. Tavoitteena on tehdä työnhausta dialogista ja räätälöityä työnhakijan tarpeisiin. Työnhaun aikana hollolalaisia tuetaan paikallisilla, henkilökohtaisilla palveluilla.** **Käymme aktiivista vuoropuhelua yritysten kanssa, ja kartoitamme heidän tarpeitaan osaavalle työvoimalle ja henkilöstön osaamisen kehittämiselle.**	**1.1.2025 alkaen**

Digiosallisuuden edistäminen.

EDISTÄMME LASTEN JA NUORTEN TURVALLISTA SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTTÖÄ JA PUUTUMME HÄIRINTÄTILANTEISIIN.	Oppilaiden käytössä on Someturva-palvelu, jolla ennaltaehkäistään nettikiusaamista ja puututaan häirintätilanteisiin. Edistämme kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Vahvistamme henkilöstön osaamista ja digikompetenssia.	2025-2029
EDISTÄMME SENIOREIDEN DIGITAITOJA JA –TURVAA.	Senioreiden digiosallisuutta edistetään järjestämällä matalan kynnyksen digiopastusta. Tukimateriaaliksi koottu senioreiden digiturvaopas > digiturvaillat.	2025-2029
TARJOAMME PAIKASTA JA AJASTA RIIPPUMATTOMIA OSALLISTUMISEN MUOTOJA.	Tarjoamme monikanavaisia palveluja sekä vaikuttamisen väyliä.	2025-2029

Hollola

TOIMEENPANO JA SEURANTA

OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN OSA-ALUEET:

Vaikuttamisen väylät.

Kaikille avoimet tilat.

Luonto osana osallisuutta.

Osallisuus osana hallintoa.

Työllistymisen tuki.

Digiosallisuuden edistäminen.

Kunnan hyvinvointi- ja osallisuustyöryhmä tekee vuosittain esityksen osallisuuden edistämisen painopisteeksi.

- Toimenpiteiden suunnittelu ja raportointi Suunta-taulukkoon. (liite 1.)
- Eri ikä- ja väestöryhmien huomioon ottaminen.

Osallisuusohjelma ja sen seuranta liitetään osaksi kunnan lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen raportointia.

- Hyvinvointiraportti valtuustolle vuosittain.
- Laaja hyvinvointikertomus valtuustokauden päättyessä.

Hollola

YHTEENVETO

Kunnalla on lakisääteinen tehtävä edistää asukkaidensa osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Osallisuutta vahvistetaan Hollolassa osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelua ja sitä ohjaavat lainsäädäntö sekä kuntastrategia. Osallisuuden edistäminen on organisaatio- ja palvelualuerajat ylittävää yhteistyötä sekä osa toimintakulttuuria, jota pidämme yllä kukin omalla esimerkillämme.

OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN OSA-ALUEET:

- **Vaikuttamisen väylät.**
- **Kaikille avoimet tilat.**
- **Luonto osana osallisuutta.**
- **Osallisuus osana hallintoa.**
- **Työllistymisen tuki.**
- **Digiosallisuuden edistäminen.**

OSALLISUUSKOORDINAATTORI

1) Saattaa yhteen osallisuuden mahdollistavat toimijat ja ne aidot vaikuttamisen paikat kunnan päätöksen teossa ja kehittämisessä.
2) Arvioida, mahdollistaa ja tehdä tutuksi kunnan vaikuttamisen väylät ja kuulemisen keinot.
3) Nähdä ja tunnistaa olemassa olevien palvelujen ja eri toimijoiden yhteistyömahdollisuudet osallisuuden vahvistamiseksi. TARPEET + KEINOT

Hollolan kunnassa osallisuusohjelman seuranta ja arviointi on sidottu osaksi hyvinvoinnin- ja terveyden raportoinnin rakennetta vuodesta 2026 alkaen.

Hollola

#OnnistujiaLuonnostaan

KATSO VIDEO: Hollolan vapaa-aikapalvelut

Hollola.fi – Osallistu ja vaikuta

Hollola

Liite 1.

SUUNTA-työkalu

innokyla.fi: suunnittelun työkalu

TARVE

***Tarve**, johon kaipaamme kunnassa strategista muutosta?*

PÄÄMÄÄRÄ

Mitä on saavutettu, kun yllä nimetty tarve on täytetty?

TAVOITE 1.	TAVOITE 2.	TAVOITE 3.	*Millaisiksi **tavoitteiksi** päämäärä on jaettavissa?*
alatavoitteet			Onko tavoitteet jaettavissa **alatavoitteisiin**?
keinot			Millaisilla **keinoilla** tavoitteisiin päästään?
tulokset			Mitä konkreettisia **tuloksia** ja tuotoksia toiminnalla saavutetaan?
ONNISTUMISEN KRITEERIT	**ONNISTUMISEN KRITEERIT**	**ONNISTUMISEN KRITEERIT**	*Mikä kertoo tai **mittaa onnistumista**?*